

УДК 338.45:663/664:502.175

Мельник Л., PhD з економіки, доцент
Київський національний університет технологій та дизайну
<https://orcid.org/0000-0002-3832-0101>

Гусейнова Ж., студентка 2 курсу групи БЕМБ-24
Київський національний університет технологій та дизайну

ВИРОБНИЦТВО БІОПРОДУКТІВ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

Сьогодні виробництво біопродуктів набуває особливого значення. Біопродукти – це органічні продукти харчування, біоенергетика, біопаливо та інші екологічно чисті матеріали, отримані з відновлюваних біологічних джерел. Вони не лише забезпечують сталий розвиток, але й стають ключовим драйвером економічного зростання, створюючи нові робочі місця, зменшуючи залежність від імпорту та сприяючи інтеграції в європейський ринок. За оцінками Київської школи економіки (KSE), Україна вже посіла 4-те місце у світі за виробництвом волоського горіха – ключового біопродукту, з урожаєм близько 101 тис. тонн у 2024–2025 роках, попри війну. Це демонструє потенціал аграрного сектору, який може стати основою для експорту на €77 млн щорічно, переважно до ЄС.

У післявоєнний період виробництво біопродуктів дозволить не просто відновити, а трансформувати економіку. За даними спільної оцінки потреб у відновленні (RDNA4) від Уряду України, Світового банку, Єврокомісії та ООН, загальна вартість реконструкції сягає \$524 млрд на наступне десятиліття, з акцентом на стале зростання. Біоекономіка тут відіграє роль "зеленого" фундаменту, переробка агровиробництва може замінити 35% імпортованого дизеля та 10% бензину за рахунок біопалива, як зазначає Better Regulation Delivery Office (BRDO). Проєкти на кшталт будівництва біогазових заводів та виробництва біоетанолу на спиртзаводах не лише генерують енергію, але й створюють ланцюги доданої вартості, зменшуючи транспортні витрати та підвищуючи експортний потенціал.

Розвиток ягідного бізнесу – ще один приклад. Незважаючи на війну, українські виробники ягід розширюють виробництво, залучаючи мобільні лабораторії для діагностики ґрунтів та доступ до міжнародних ринків. Проєкт Re:Berry, наприклад, навчає фермерів та сприяє переходу від сировини до готової продукції, що стимулює регіональну економіку. Стратегічно до 2030 року біоекономіка може внести до ВВП України до 5–7%, за аналогією з успішними моделями ЄС, де органічні продукти генерують мільярди євро.

Уряд України активно інтегрує біопродукти в стратегію відновлення. План Відновлення України, затверджений на 2024-2033 роки, включає 850 проєктів у 15 національних програмах, з фокусом на агросектор та біоенергетику. У липні 2025 року Кабмін оновив програму "Гранти для переробних підприємств", виділивши до 16 млн грн на відновлення потужностей для мікро-, малого та середнього бізнесу, постраждалого від агресії. За три роки ця програма надала 5,1 млрд грн понад 1000 підприємствам для модернізації, що безпосередньо підтримує переробку біопродуктів.

Програма дій Уряду на 2025-2026 роки, презентована Прем'єр-міністеркою Юлією Свириденко, ставить економіку та відновлення серед чотирьох стратегічних опор. До

кінця 2025 року планується оновлення законодавства про меліорацію та запуск національного проєкту зрошувальних систем, що посилить виробництво органічних культур. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства координує зусилля з аграрними асоціаціями для нових моделей підтримки, включаючи кредити "5-7-9%" на 170,5 млрд грн для агровиробників під час воєнного стану. Крім того, закон про стимулювання виробництва денатурованого спирту (2022) тимчасово спрощує ліцензування для біоенергетики. Ці кроки – не ізольовані, а вони інтегровані в "Армію відновлення" та приватизацію, зменшуючи роль держави в економіці та залучаючи приватний сектор.

Міжнародна спільнота демонструє солідарність, мобілізуючи ресурси для "зеленого" відновлення. На Ukraine Recovery Conference 2025 у Римі в липні 2025 року підписано угоди на €2,3 млрд гарантій та грантів у рамках Ukraine Investment Framework, з фокусом на енергоінфраструктуру та біоекономіку. ЄС, через EBRD та EIB, інвестує понад €800 млн у приватний сектор, включаючи SME для переробки біопродуктів. Світовий банк та ООН у RDNA4 виділили \$7,37 млрд на 2025 рік для пріоритетів, як-от енергетика та транспорт, з фінансуванням біоенергетичного потенціалу агросектору. Загальна допомога з січня 2022-го сягає \$283 млрд, з акцентом на реконструкцію у липні–серпні 2025 року – €14,6 млрд, включаючи €7,9 млрд фінансової стабілізації. EBRD прогнозує зростання ВВП України на 2,5% у 2025-му, за умови припинення вогню, та 5% у 2026-му завдяки реконструкції.

У рамках EUSBSR (EU Strategy for the Baltic Sea Region) Україна залучається як спостерігач до HELCOM для моніторингу екосистем, що підтримує біоекономіку в регіонах на кшталт Львівщини. ООН готується до гуманітарного апелю на \$2,2 млрд для 12,7 млн людей у 2025 році, з фокусом на стале відновлення. США обговорюють угоду про мінерали з фондом реконструкції, де Україна внесе 50% доходів від ресурсів.

Отже, виробництво біопродуктів – це не лише економічна необхідність, а й шлях до стійкої, зеленої України в ЄС. Влада України через гранти та реформи створює основу, а світова солідарність забезпечує ресурси.

Список використаних джерел:

1. Київська школа економіки. (2025). Аналітичний звіт: Потенціал аграрного сектору України у 2024–2025 роках. Київ: KSE. URL: <https://kse.ua/ua/research/> (дата звернення 22.09.2025)
2. Кабінет Міністрів України. (2025). Постанова про оновлення програми "Гранти для переробних підприємств". Офіційний вебпортал уряду. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-poriadku-nadannia-finansovoi-derzhavnoi-pidtrymky-subiektam-hospodariuvannia-2025> (дата звернення 22.09.2025)
3. Better Regulation Delivery Office (BRDO). (2024). Аналітична записка: Перспективи біоенергетики в Україні. Київ: BRDO. URL: <https://brdo.com.ua/analytics/bioenergy-in-ukraine-2024/> (дата звернення 22.09.2025)
4. Міністерство економіки України. (2025). Звіт про реалізацію програми "5-7-9%" для агровиробників. Київ: Мінекономіки. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=5-7-9-report-2025> (дата звернення 22.09.2025)
5. Світовий банк, Європейська Комісія, ООН. (2025). Четверта оцінка потреб у відновленні України (RDNA4). URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/rdna4-ukraine-recovery-needs> (дата звернення 22.09.2025)